

вдосконалення / О.О. Непочатенко, П.М. Боровик, М.М. Уманець // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1(18). – С. 328-332.

5. Павленко А. Спецрежим ПДВ: врятувати сільське господарство і догодити МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2016/03/22/586322/>.

6. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Тулуш Л. Д. Методологічні аспекти розвитку системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників / Л. Д. Тулуш // Економіка АПК. – 2007. – № 9. – С. 116-123.

МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕДЖІВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL ASPECTS OF ECONOMIC ACTIVITY ANALYSIS OF STATE AND MUNICIPAL PROPERTY COLLAGES OF UKRAINE

У статті досліджено методичні та організаційні аспекти аналізу господарської діяльності коледжів бюджетної сфери України. Розглянуто основні внутрішні та зовнішні параметри проведення аналізу. Представлено елементи методики аналізу для коледжу. Охарактеризовано етапи та методи аналізу, інформаційну базу та технічне забезпечення аналітичних робіт.

Ключові слова: методика, організація, аналіз господарської діяльності, коледж, ефективність.

В статье исследованы методические и организационные аспекты анализа хозяйственной деятельности колледжей бюджетной сферы Украины. Рассмотрены основные внутренние и внешние параметры проведения анализа. Представлены

элементы методики анализа для колледжа. Охарактеризовано этапы и методы анализа, информационную базу и техническое обеспечение аналитических работ.

Ключевые слова: методика, организация, анализ хозяйственной деятельности, колледж, эффективность.

The article examines the methodological and organizational aspects of state and municipal property collages of Ukraine economic activity analysis. The basic parameters of internal and external analysis are highlighted. The elements of methodic are presented. The stages, methods, information base and technical support of analysis are characterized.

Key words: methodology, organization, business analysis, college, efficiency.

УДК 005.52:378.094(477):334.012.33

Шилко І. С.

аспірант кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
Київський національний економічний університет
імені В. Гетьмана

Постановка проблеми. Дослідженням методики економічного аналізу присвячено велику кількість праці вітчизняних та зарубіжних науковців. Проте, не існує єдиного підходу для розробки методики аналізу для вищого навчального закладу бюджетної сфери і коледжу, зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних науковців, серед яких С. В. Калабухова, І. М. Парасій-Вергуненко, М. Г. Чумаченко, Є. В. Мних розроблено фундаментальні основи економічного аналізу господарської діяльності суб'єктів господарювання. У праця авторів [1; 2] розглянуто методичні підходи до оцінки ефективності ВНЗ, що передбачає проведення аналізу господарської діяльності за окремими параметрами закладу освіти. Незважаючи на наявність ґрунтовних праць у даному напрямі, визначення єдиних методологічних та організаційних аспектів аналізу діяльності коледжів залишаються відсутніми.

Постановка завдання. Завдання дослідження полягає у визначенні основних параметрів аналізу діяльності коледжу, етапів проведення аналізу, інформаційного та технічного забезпечення, а

також відповідних методів та прийомів здійснення досліджень.

Виклад основного матеріалу. Аналіз як специфічна функція управління покликаний систематизувати результати діяльності суб'єкта господарювання та синтезувати отримані дані в інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. При цьому методи та прийоми аналізу є засобом визначення поточного стану та оцінки ефективності результатів діяльності установи. За результатами аналітичного дослідження відбувається пошук резервів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

З метою повного та достовірного відображення результатів аналізу господарської діяльності, виникає необхідність методичного та організаційного забезпечення виконання аналітичних робіт.

Методикою аналізу господарської діяльності є визначена послідовність застосування аналітичних способів (методів, прийомів, операцій) та правил виконання аналітичних робіт, що відповідають меті аналізу [2, с. 44; 3, с. 19].

Сучасні науковці виділяють наступні елементи методики аналізу [2, с. 46]:

- цільові потреби управління – об'єкт, мета, завдання та користувачі результатів аналізу;
- інформаційне забезпечення – цілеспрямований підбір джерел інформації;
- методичне забезпечення – формування системи показників, методів і прийомів дослідження об'єктів аналізу. Включає рекомендації стосовно послідовності та періодичності аналітичних робіт;
- організаційне забезпечення – визначає суб'єктів аналізу, регламентацію робіт та форму подання результатів;
- технічне забезпечення – включає технічні засоби та програмні продукти, що доцільно використовувати для проведення аналізу.

За результатами проведення аналізу, менеджмент організації отримує висновок про ефективність господарської діяльності. Ефективність діяльності вищих навчальних закладів відображає віддачу від використання внутрішніх і зовнішніх елементів установи освіти. Це пов'язано із визначенням ефективності ВНЗ за допомогою системного підходу, що враховує весь комплекс взаємодіючих елементів закладу [4].

Традиційно ефективність з економічної точки зору є відношенням отриманих результатів до понесених витрат. Проте, специфіка діяльності ВНЗ зумовлює важкість у формуванні конкретних

показників, які б відображали загальну ефективність установи. Тому доцільно аналізувати ефективність за окремими напрямками діяльності організації. Акцентуючи увагу на коледжах, необхідно виділити параметри внутрішньої та зовнішньої ефективності, що представлені у таблиці 1. Базою для порівняння отриманих показників є показники попередніх періодів, середньогалузеві показники, показники подібних ВНЗ.

Зазначені в таблиці 1 параметри розглядаються, як ті, що можуть бути дослідженими безпосередньо менеджментом коледжу. Проте, існує і ряд додаткових зовнішніх параметрів, що відображають ефективність функціонування ВНЗ як елементу системи освіти України та національної економіки. Серед таких параметрів: рівень освіченості населення та його структура; вартість освітніх послуг; кадровий потенціал; рівень оплати праці в галузі; соціальна ефективність (рівень доходів громадян із освітою); інвестування в освіту державою; економічний ефект від витрат на освіту та ін. [5, с. 152; 4, с. 97].

Оцінка ефективності господарської діяльності коледжу бюджетної сфери сприяє чіткому розумінню менеджментом установи про реальний поточний стан та перспективи розвитку освітнього закладу. У сучасних умовах, результати аналіз

Таблиця 1

Основні параметри внутрішньої та зовнішньої ефективності коледжу [узагальнено за 5, с. 152; 4]

Параметри	Об'єкти дослідження	Загальні методи економічного дослідження
Внутрішні параметри		
Ефективність освітніх послуг ВНЗ (за кожним видом)	Витрати та доходи від надання освітньої послуги	Загальнонаукові, економіко-логічні методи
	Кількісний та якісний склад студентів	
Ефективність виробничо-господарської діяльності	Витрати та доходи від виробничо-господарської діяльності (здача в оренду приміщень, робота майстерень, надання послуг іншим організаціям за договорами)	Загальнонаукові, економіко-логічні методи
Ефективність маркетингу	Кількісний та якісний склад існуючих та потенційних споживачів послуг коледжу, їх лояльність та ступінь задоволення	Загальнонаукові, економіко-логічні методи, економіко-математичні
Ефективність управління персоналом	Кількісний та якісний склад науково-педагогічного та допоміжного персоналу, продуктивність праці, мотивація, організаційне забезпечення	Загальнонаукові, економіко-логічні методи
Ефективність реальних інвестицій	Капітальні вкладення в засоби коледжу	Загальнонаукові, економіко-логічні методи, економіко-математичні
Ефективність окремих заходів ВНЗ (гуртки, конкурси та ін.)	Ефекти від проведення заходів просвітницького характеру	Загальнонаукові, економіко-логічні методи, економіко-математичні
Зовнішні параметри		
Частка освітніх послуг ВНЗ у загальному обсязі, вироблених у країні освітніх послуг	Обсяг наданих освітніх послуг	Загальнонаукові, економіко-логічні методи
Конкурентна позиція	Місце коледжу в системі освіти країни	Загальнонаукові, економіко-логічні методи, економіко-математичні

є запорукою виживання закладу в конкурентній боротьбі, тому при організації аналітичних робіт необхідно керуватись чіткою методикою, які сформована на основі сучасних здобутків науки і техніки.

На разі не існує єдиної методики, що застосовується при аналізі господарської діяльності коледжу бюджетної сфери. Розробка останньої покладається на безпосереднє керівництво коледжу. Основними рекомендаціями щодо розробки методики аналізу є наступні:

1. Визначення критеріїв оцінки ефективності внутрішніх і зовнішніх параметрів коледжу.

2. Системність та комплексність при оцінці результатів діяльності окремих параметрів коледжу, – всі параметри розглядаються взаємопов'язано із ефективністю діяльності ВНЗ в цілому.

3. Прозорість та достовірність – використання перевіреної інформаційної бази та представлення реальних результатів діяльності.

4. Періодичність та своєчасність – плановість виконання аналітичних робіт у встановленні строки.

5. Науковість та інноваційність – використання актуальних засобів та прийомів аналізу, забезпечення автоматизації аналітичних робіт.

Нижче представлено характеристику окремих елементів методики аналізу для коледжу бюджетної сфери. Коротка характеристика цільових потреб управління представлена на рисунку 1.

Як видно із рисунку 1, цільові потреби управління як елемент методики аналізу визначає основні його складові. З метою деталізації аналітичних робіт за окремими напрямками роботи коледжу буде потребувати деталізації і розглянутий елемент методики.

Інформаційне забезпечення аналізу включає формування переліку достовірних джерел, що містять показники результатів діяльності коледжу,

а також аналітичні огляди та публікації стосовно стану галузі освіти, законодавчі акти та нормативні документи.

Методичне забезпечення аналізу коледжу передбачає використання як традиційних прийомів та методів економічного аналізу, так і тих, що характерні для інших суміжних наук, а саме:

– якісні (абстрактно-логічні) прийоми – аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, ABC-аналіз, порівняння, мозковий штурм, експертні оцінки та інші;

– кількісні (ретроспективні) описові прийоми – середні та відносні величини, ряди динаміки, групування, дослідження структурних зрушень, коефіцієнтний аналіз, матричний аналіз;

– кількісні (ретроспективні) аналітичні прийоми – аналіз детермінованих залежностей (ланцюгові підстановки, абсолютні різниці, відносні різниці, балансовий прийом та інші) аналіз стохастичних залежностей (групування, кореляційно-регресійний, дисперсійний аналіз);

– кількісні (перспективні) прийоми – прогнозування, моделювання, екстраполяція та інші.

Проведення аналізу передбачає розробку методичного забезпечення для його суб'єктів, що включатиме чіткі інструкції та рекомендації проведення аналітичних робіт відповідно до застосування обраних прийомів.

Періодичність аналітичних робіт встановлюється відповідно до потреб управління, але не рідше одного разу на рік.

Послідовність проведення робіт традиційно складається із трьох основних етапів:

- підготовчий – збір інформації із первинних джерел;
- основний – безпосереднє проведення аналітичних робіт;
- завершальний – формування висновків та пропозицій, оформлення результатів.

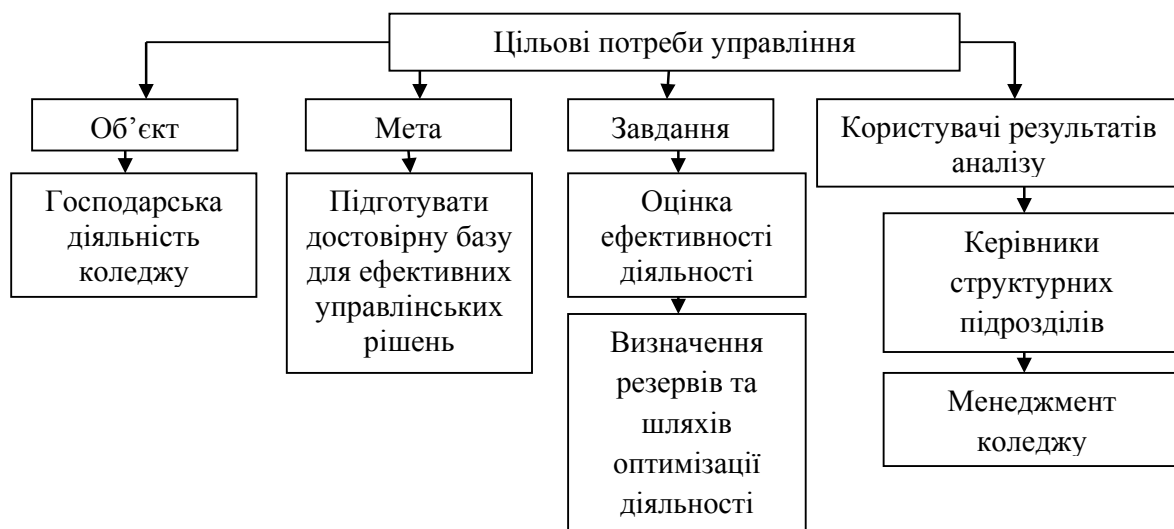

Рис. 1. Цільові потреби управління коледжу

У розрізі окремих етапів використовуються різні методи обробки інформації, представлені в таблиці 2.

Як видно із таблиці 2, для кожного з етапів доцільно використовувати різні методи. При цьому найбільш універсальними є загальні методи дослідження, що допомагають всебічно вивчати явища та процеси.

Організація аналізу передбачає створення необхідних умов для здійснення аналітичних досліджень за двома основними аспектами, –

організація аналітичної служби та організація аналітичних робіт [1, с. 119].

Організація аналітичної служби в першу чергу передбачає вибір форми організації аналізу. Основними формами є: централізована, децентралізована, змішана та оптимальна.

У зв'язку із тим, що аналіз господарської діяльності коледжу здійснюється за різними параметрами, дослідження останніх потребує практичних знань стосовно особливостей роботи за окремим напрямом. Тому доцільно обирати змішану форму

Таблиця 2

Етапи аналітичних робіт

Етапи	Рекомендовані методи обробки інформації
Підготовчий	Загальні методи дослідження (аналіз, синтез, індукція, дедукція); статистичні спостереження; анкетні опитування
Результат етапу	Збір даних по діяльності; підготовка шаблонів для проведення аналізу у розрізі окремих груп показників із використання комп'ютерних технологій; визначення термінів проведення аналізу
Основний	Підготовка аналітичних балансів, групування необхідних даних, структурно – динамічний аналіз; розрахунок окремих показників, коефіцієнтний аналіз; факторний аналіз; економіко – математичне моделювання; матричний аналіз
Результат етапу	Визначення структури та динаміки зміни показників; виявлення взаємодіючих факторів і обчислення їх впливу на зміну показників; визначення резервів підвищення ефективності діяльності; формування переліку загроз і можливостей зовнішнього середовища
Завершальний	Загальні методи дослідження (аналіз, синтез, індукція, дедукція), моделювання, табличні і графічні методи зведення результатів аналізу, групування
Результат етапу	Узагальнення отриманих результатів аналізу; висновки та пропозиції щодо прийняття управлінських рішень

Таблиця 3

Інформаційна база та програмне забезпечення проведення аналізу господарської діяльності коледжу бюджетної сфери

Параметри	Інформаційна база	Програмне забезпечення
Внутрішні		
Освітні послуги ВНЗ (за кожним видом)	Накази про зарахування, звіти про прийом документів, накази про відрахування у зв'язку із закінченням терміну навчання, фінансова і бюджетна звітності	Для розрахункових робіт: MS Excel Для представлення звітів та висновків: MS Word, Power Point, Piktchart
Виробничо-господарської діяльності	Кошторис, фінансова і бюджетна звітності	
Маркетинг	Звітні документи, деталізація витрат на рекламу, виставки та інші заходи; показники відвідування та активності на сайті коледжу, а також сторінок в соціальних мережах	Для розрахункових робіт: MS Excel, Google Analytics, Яндекс-Метрика Для представлення звітів та висновків: MS Word, Power Point, Piktchart
Управління персоналом	Накази, розпорядження керівництва, що стосуються особового складу; рівень мотивації працівників та відповідність умов праці для підлеглих, звітність відділу кадрів, штатний розпис	Для розрахункових робіт: MS Excel Для представлення звітів та висновків: MS Word, Power Point, Piktchart
Реальні інвестиції	Кошторис, фінансова і бюджетна звітності	
Окремі заходи ВНЗ (гуртки, конкурси та ін.)	Звіти про витрати на проведення окремих заходів, статистичні показники успішності студентів, активності студентів	
Завнішні		
Частка освітніх послуг ВНЗ у загальному обсязі вироблених у країні освітніх послуг	Статистичні звіти, звітні документи коледжу	Для розрахункових робіт: MS Excel Для представлення звітів та висновків: MS Word, Power Point, Piktchart
Конкурентна позиція	Аналітичні видання, статистичні звіти, офіційні рейтинги	

організації аналізу, що передбачає поєднання централізованої та децентралізованої форм.

Організація аналітичних робіт передбачає постановку завдань з окремих напрямів аналізу, призначення виконавців та форму звітності.

Технічне забезпечення для проведення аналізу передбачає використання сучасної комп'ютерної техніки, допоміжних технічних засобів (принтер, сканер) та відповідного програмного забезпечення. Сьогодні на ринку представлено різноманітні програми, що допомагають оптимізувати діяльність ВНЗ. Зокрема, відомим вітчизняним розробником є ПОЛІТЕК СОФТ («Деканат», «ПС Абітурієнт», «Колоквіум», «ПС Персонал»). Програмне забезпечення даного підприємства впроваджено в роботу багатьох університетів та коледжів. Проте, розробником не представлено програм для здійснення аналітичних робіт з узагальнення результатів діяльності закладу.

Іншим відомим розробником є Корпорація «Парус». Дане підприємство розробляє програми як для комерційних підприємств, так і для бюджетних установ та ВНЗ, зокрема:

- «Парус бюджет» – допомагає формувати первинні документи, вести бухгалтерський облік, кадровий облік, формувати звітні документи;

- «Парус Учебний заклад» – допомагає вести облік договорів, студентів, розрахунок стипендій, планування та контроль виконання бюджету. Модуль програми планування та контроль виконання бюджету частково забезпечує автоматизацію аналітичних розрахунків, зокрема аналіз кількісних та якісних показників з обліку студентів та з обліку персоналу, формування звітів про фінансування, ведення єдиної бази планових та фактичних показників.

Отже, програмне забезпечення для ВНЗ допомагає забезпечити автоматизацію облікових процесів, проте не забезпечує автоматизації аналітичних процедур. Це також пов'язано із відсутністю єдиної методики аналізу господарської діяльності коледжу. Тому з метою технічного забезпечення виникає необхідність пошуку альтернативних програм. Такими є універсальні програми пакету MS Office. По-перше, пакет є стандартним та використовується фактично всіма коледжами. По-друге, програмні можливості пакету не використовуються у повному обсязі, тому є можливість вдосконалити аналітичні процедури без залучення додаткових ресурсів на нові програмні продукти.

Крім цього, сьогодні існують зручні та доступні програми в мережі Інтернет, що допомагають створювати звіти, а також отримувати аналітичні показники відносно ефективності функціонування

сайту коледжу, сторінок у соціальних мережах, електронних розсилок.

У таблиці 3 узагальнено основні інформаційні джерела та технічні засоби для здійснення аналітичних робіт за окремими параметрами діяльності коледжу.

Як видно із таблиці 3, для проведення аналізу за окремими параметрами може бути використане аналогічне програмне забезпечення, важливо зазначити, що даний перелік може бути розширеним.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, методичне та організаційне забезпечення аналізу господарської діяльності коледжу не має єдиної форми. Кожним навчальним закладом окремо розробляються рекомендації та інструкції для проведення аналізу. Важливо, щоб розробка методики аналізу має розглядати всі параметри коледжу як елементи єдиної системи. Крім цього, методика має визначити критерії оцінки ефективності внутрішніх і зовнішніх параметрів коледжу, проводитись із визначеною періодичністю та використовувати сучасні технічні засоби.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Демко І. І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів / Демко І. І. // Збірник наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України». – 2014. – Вип. 38. – С. 116 – 123.
2. Кащенко Н. Б. Методика економічного аналізу: сутність та елементи [Електронний ресурс] / Н. Б. Кащенко, О. В. Цуканова, Н. М. Гаркуша // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2014. – Вип. 1. – С. 40-51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2014_1_6.
3. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямів підготовки / Бойко Л.О., Волчек Р.М., Волкова Н.А., Гайдаєнко О.М., Мозгова Н.В, Нападовська І.В., Подвальна Н.Е., Шевчук Н.С. – Одеса, ОДЕУ. – 2010. – 351 с.
4. Хворостяна Н. В. Теоретико-методологічні основи визначення ефективності діяльності вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / Н. В. Хворостяна, А. К. Гарашенко // Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2012. – С. 97–101. – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%98%D1%80%D0%B0/Downloads/znpdnuzt_pet_2012_3_22.pdf.
5. Чайка І. П. Методичні підходи до розрахунку ефективності функціонування вищого навчального закладу / І. П. Чайка // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 2(47). – 2011. – С. 151-159.